

FLÜT E İTİMİNDE TEMEL BECERİLER VE DİL TEKNİKLERİ

Emre ÜSTÜN¹

ÖZET

Flüt eğitimi alan bireyin becerisi, bilgisi ve tekniği istenilen düzeye getirilerek müziği dinleme, anlama yorumlama gibi müzikal davranışları ve müziğe karşı duyarlılığının gelişim göstermesi sağlanacaktır.

Flüt eğitiminde, edinilmeyen yanlış bir tekniğin alışkanlı dönmesiyle ortaya çıkan problemin düzeltilmesi o tekniğin ilk kez kazandırılması aşamasından çok daha güç olacaktır. Bu problem, hem öğrenci hem de öğretmen için sıkıntı verici bir durum ortaya çıkaracaktır. Bu nedenle bireysel çalgı eğitimi branşlarından birisi olan flüt eğitiminde temel beceri ve tekniklerin bireye kazandırılması amaçlanmaktadır. Flütten doğru ve temiz ses çıkarabilme, çalgıya hâkim olma, doğru duruş ve tutuş, el, dudak, nefes ve vücut uyumu, el ve dil koordinasyonu, vibrato, dil teknikleri ve yorumlama gibi temel beceri ve tekniklerin flüt çalacak bireye mutlaka kazandırılması gerekmektedir. Eğitimcilerin, flüt eğitimi alan öğrencilerin flüt tekniğini geliştirmeleri ve teknik problemlerinin önüne geçerek daha sağlıklı bir yol izlemeleri için geçerliliği kanıtlanmış yeni yöntemleri takip etmeleri ve yeniliklere açık olmaları gerekmektedir.

Araştırmada, bireysel çalgı flüt eğitiminde flütte kazanılması gereken temel beceriler ve üfleme tekniklerinin önemi incelenmiş ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Eğitim, Teknik, Flüt Eğitimi.

¹ Nevşehir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü.
emreustun1@hotmail.com

TONGUE TECHNIQUES AND BASIC SKILLS TO FLUTE EDUCATION

ABSTRACT

Flute education the ability of the individual, by bringing the desired level of knowledge and technique of music listening, musical behaviors, such as interpreting and understanding the sensitivity to the music will be provided as development.

Flute education, acquired a wrong turn to the habitual technique to give the resulting phase correction of the problem the first time that the technique would be much more difficult. This problem is an embarrassing situation for both students and teachers will reveal. Individual branches of education which is one the flute instrumental training aimed to gain some basic skills and techniques to the individual. Necessarily need to give individuals the basic skills and techniques to play the flute., such as correct and clean flute sound creatibility , instrument of domination correct posture and grip, hand, lip, breathing and body alignment, coordination of hand and tongue, vibrato, language and interpretation techniques. Educators, students studying flute flute technique and technical problems to develop a way ahead for the pursuit of better health, and to follow the new methods of proven validity should be open to innovation.

In the study, to have acquired the basic skills of individual instruments and the flute-blowing techniques flute importance of education were examined and recommendations are presented.

Key Words: Music, Education, Technique, Flute Education.

1.Giri

Flütler tüm müzik aletleri içerisinde en eski ve geni alana yayılabilmli çalgılar arasındadır. Günümüzden yirmi bin yıl önce insanlar içi bo kemiklere, boynuzlara ve bambu kamı larına üfleyerek ses elde etmi ler ve bu çalgılarda birçok de i iklik yapmı lardır. Böylece çalgının geli iminde büyük yol kat edilmli ve bugünkü seviyesine ula ılmı tır.

Tarih öncesi dönemlerde kemik, boynuz, fildi i, maden ve abanoz a açlarından yararlanarak insanların ses ürettikleri ilkel flütlere rastlanmaktadır. Japon, Çin, Hint, Mısır ve Eski Yunan'a kadar uzanan bu çalgı de i ik

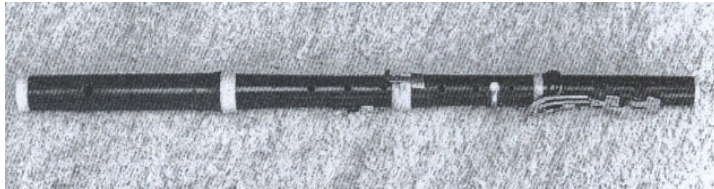
büyüklerde yatay ve dikey olarak yapılmı tır. İlk insanlar içi bo kemiklere, hayvan boynuzlarına, a aç parçalarına ve bambu kamı larına üfleyerek bu çalgının ilk örneklerini ortaya çıkarmı lardır. Farklı parçaları toplayıp birle tirerek, farklı sesler elde etmek için delikler açıp, bunların sesleri nasıl de i tirdi ini bulmu lar ve günümüz flütünün ilk temellerini atmı lardır.

A aç üflemeli çalgılar insanlık tarihiyle aynı paralelde binlerce yılı geride bırakarak, teknik geli imini sa lamı günümüzde müzik e itiminde ve müzik sanatında gerçek yerini almı tır. Bugün dünyanın her yerinde toplumların duygu, dü ünçe ve heyecanlarının ifade araçlarından en önde gelenleridir (lik, 1986;14).

ekil-1: Eski flüt örnekleri

(Geçel, 2005; 4)

ekil-2: Eski flüt örnekleri

(Solum, 1992;52,53)

1800'lü yılların flüt çalgısı açısından önemi çok büyüktür. Çalgının delik sayısı bu dönemde sekize çıkarılmıştır. Alman flüt virtüözü ve çalgı yapımcısı olan Teobald Boehm (1794-1881) flüte bugünkü mekanizmasını kazandırmış ve çalgının daha yüksek bir tona sahip olmasını sağlamış ayrıca çalgıcının daha kolay ve hızlı çalabilme ihtiyacını karşılamıştır. Alman flütçü Boehm çalgıyı daha kolay çalınabilir hale getirip flüt tonunu yükselterek ses kalitesini arttırmayı hedeflemiştir, 1846-1847 yılları arasında yeni bir mekanizma ortaya çıkarmıştır. Bu çalışması sonucunda baslık, gövde ve kuyruk olmak üzere üç bölümden oluşan çalgının yeni halinde baslık kısmı, ana perdelerin bulunduğu orta kısım ve baselin küçük parmağı için perdelerin bulunduğu kuyruk kısmı bulunmaktadır. Boehm'in kendi adıyla da anılan bugünkü modern mekanizma ile ses kalitesi artmış, kromatik notaların çalınması daha kolay hale gelmiş ve tüm sesler aynı düzeyde tutularak güzel bir ton ortaya çıkmıştır.

Flüt ülkemize ilk kez 1826 yılında Nizam-ı Cedid Bando Takımıyla girmiştir. 1831 yılında kurulan Müzika-i Hümayun'un basına getirilen talyan flütçü Giuseppe Donizetti ve flütçü Ahmet Necip Paşalı'nın öncülüğünde flütçüleri ülkemizde bu çalgının gelişimi için ilk temelleri atmışlardır. 1908'de Mevlüt Bey'in başkanlığında, mevlüt flüt, fife, re bemol flüt, piccolo gibi flüt çeşitleri bando ve orkestrada kullanılmaya başlanmıştır. Musiki Muallim Mektebi 1929 yılında altı yıllık eğitim ile flüt bölümünden Neşet Bey'i, 1932'de Hasan Torganlı'yı ve 1936'da Basri Himmetzede'yi mezun etmiştir. 1936 yılında kurulan Ankara Devlet Konservatuvarı'nı bitiren flütçüler ise yurt içinde ve dışında yayılarak ülkemiz adına birçok hizmet vermişlerdir.

2. Flüt Eğitimi

Eğitim bireyin yaşantısında yetenekleri doğrultusunda amaçlı olarak, davranış kazanmasını ya da davranış değiştirilmesini sağlamak amacıyla bir süreç olarak ifade edilebilir.

Bilindiği gibi bireyleri ve toplumları yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirme eden etkili süreçlerin başında eğitim gelir. Eğitimi geniş anlamıyla ele almak gerekirse bilinçli amaçlı ve istendik bir kültürlenme, kültürlenme ve kültürle me süreci olarak tanımlayabiliriz (Uçan, 1997).

Eğitimin farklı birçok alanları bulunmakta ve bu farklı alanlardan birini de müzik eğitimi olmaktadır. Müzik eğitimi bireye belirli müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlayan, bireyin müziksel davranışlarını geliştirmesini ve bilinçli olarak müziği üreten ve tüketen, müzik yoluyla iyi ilişkiler kurarak toplumsallaşmasını sağlayan bir süreçtir. "Müzik eğitimi bireye kendi yaşantısı

yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışları kazandırma, geliştirme ve geli tirme sürecidir” (Uçan,1997;8).

Müzik eğitimi ve yeteneği olan bireyleri yeti tiren kurumlarda uygulanan eğitimde önemli bir dalı da çalgı eğitimidir. ”Çalgı eğitimi yoluyla öğrenci yeteneğini geli tirecek müzikle ilgili bilgilerini zenginle tirecek ve müzik be enisini yüksek bir düzeye çıkarmaya çalışacaktır” (Tanrıverdi,1997;8).

Çalgı eğitiminin bir boyutu olan flüt eğitimi, çalgıyı etkin bir şekilde kullanabilen öğrencinin flüt çalmayı geli tirebilmesi için yürütülen eğitim sürecidir. Flüt çalmayı amaçlayan bireye verilen eğitimin başarılı olabilmesi için flüt eğitiminin ileri bir düzeye taşınabilmesi amaçlanmalıdır. Bireyin öğrenme davranışını etkileyecek bir öğretim programı belirlenerek öğrencilerin öğrenme sürecinde performanslarını yükseltmek bakımından çalgı öğretim sürecinin müzik eğitimi tarafından etkili, verimli ve net bir biçimde sürdürülmesi gerekir.

Çalgı eğitiminin önemli boyutlarından birini oluşturan flüt eğitiminin temelinde flüt çalmayı öğrenme, geli tirebilme ve etkin bir şekilde kullanabilme basamakları uygulanır. “Flüt eğitimi ve öğretiminin içeriği amaçlı olarak; teknik alıştırmalar ve etütleri, Türk ve Dünya bestecilerinin eserlerinden örnekleri, eğitim müziki örneklerini, flüt literatürü ile okul müzik eğitimi ve öğretimi-öğretim tekniklerini kapsar” (MEB, 2006;4).

Bireye verilecek olan çalgı eğitimi ve öğretimi bireyin bedensel yeteneklerini geli tirmenin yanı sıra ruhsal yetenek, duygu, be eni ve yaratıcılık gibi unsurlara da önem verilmelidir. Bireyin çalgı çalmada geli tirmesi için çalgısına uygun bir vücuda sahip olması gerekmektedir. “Çalgı öğretimi, çalgı çalmayı çalgı öğrenmenin gerçekle mesi ve çalgıyı seslendirmek için bireyin davranışlarında teknik ve estetik nitelikli yeni davranışları geli tirmek amacıyla uygulanan süreçlerin tümüdür. Bu bir iletişim sürecidir. Çalgı öğretimi sürecinde bilgi, beceri kazanılır ve davranışları geli tirilir, estetik anlayış edinilir ve kişilik oluşur” (Akku ,1996;164).

Flüt, öğrencinin çalgı eğitimi, ses eğitimi ve yaratıcılığının geli tirilmesi gibi müzik eğitiminin özel amaçlarına hizmet eden önemli bir araçtır. Evrensel sanat içinde vazgeçilmez ve yoğun kullanılan araç üflemeli çalgı grubu üyesi olan flüt çalgısı ile flüt eğitimi alan birey müzik edebiyatındaki eserlere daha erken ulaşacak, müzik dinleme alışkanlığının ilerlemesi ile yeni müzikleri üretme, heves ve becerilerine yönelecektir. Böylece bireyin yaratıcılık eğitimi de geli tecektir (Akku, 1990).

2.1. Flüt'ün Teknik Özellikleri

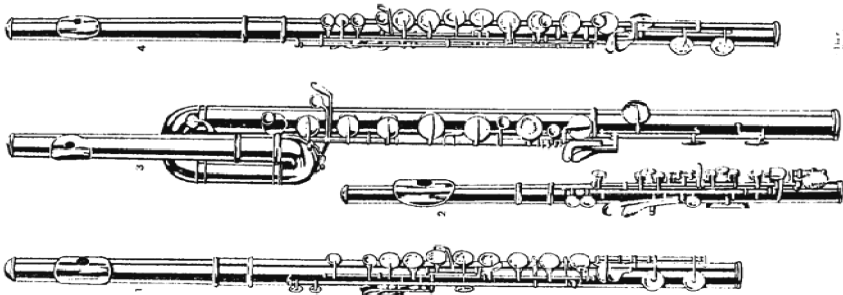
Modern flütün on üç deli i bulunmaktadır. Çalgının üzerine yerle tirilmi olan perdeler, miller ve yaylar sayesinde çalgıyı kontrol etme imkânı daha yüksektir. Modern Böehm flütü, yakla ık 66 cm uzunlu unda ve 2 cm çapında silindirik bir borudur, üç bölümden oluşur:

- a)Ba b)Gövde c)Kuyruk

Modern flüt üç oktavlık ses geni li ine sahiptir ve flüt notası sol anahtarına göre yazılır. Flütün en kalın sesi do sesidir. Bazı flütlerin kuyruk kısmına perde eklenmesiyle en kalın ses olan si elde edilir.

Günümüzde yan flütten ba ka piccolo (küçük flüt), alto ve bas flütlerde kullanılmaktadır. Piccololar yan flütlerin yakla ık olarak yarısı kadar olup çalı tekni i ve ses geni li i aynıdır. Piccololar yan flütlerden bir oktav tiz ba lar. Alto flütler ise yan flütlerden daha kalın ve daha uzundur. Ses rengi dolgun olan bu flütler, yan flüte göre tam dörtlü, bas flütlerde ise yazılan notalar yan flüte göre bir oktav pesten duyulur. Bas flüt ve alto flüt kullanım açısından pek yaygın olmayıp orkestralarda nadiren kullanılmaktadır.

Flüt üfleme li çalgılar arasında en çevik ve en gösteri li çalgıdır. Dizi, arpej, süslemeler, triller, atlamalı ve kromatik sesler flütün teknik yapısına son derece uygun olup tek dil, çift dil, üç dil gibi üfleme tekniklerinin kullanımıyla her türlü tempoda rahatlıkla çalınabilmektedir.

ekil-3: Modern flüt örnekleri

(Şensoy, 1997; 30)

2.2. Flüt E itimi Alacak Ö rencide Bulunması Gereken Özellikler

Flüt çalacak bireyde birtakım fiziksel ve müziksel özelliklerin bulunması gerekmektedir. Bireyde ses bozukluğu, kekemelik, itime kaybı gibi kusurların bulunmaması, parmakların yumuşak, hafif ve normal, parmak uçlarının duyarlı ve hassas olması gerekir. Dudakların ince veya normal, di yapısının düzgün olması ve ayakta durmayı engelleyici bir sakatlığın bulunmaması önemli özellikler arasındadır. Bireyin ezgi-ritim duygusu, nota okuyabilme gibi müzikal özelliklerini geli tirip iyi bir seviyeye getirmesi çalgı e itiminde büyük önem ta nıtmaktadır.

2.3. Flüt E itiminde Temel Beceriler

Bireysel çalgı e itimi bran larından birisi olan flüt e itiminde temel becerilerin bireye kazandırılması amaçlanmaktadır. Flütten do ru ve temiz ses çıkarabilme, çalgıya hâkim olma, do ru duru ve tutu , el, dudak, nefes ve vücut uyumu, el ve dil koordinasyonu, sol anahtarını okuma, de ifre yapabilme ve yorumlama gibi temel becerilerin flüt çalacak bireye mutlaka kazandırılması gerekmektedir.

Flüt çalgısı sol anahtarı kullanılarak çalınan bir çalgıdır. Bu durumda flüte yeni ba layan bireyin sol anahtarını okuma becerisini iyi bir düzeye getirerek notasyon ifrelerini çözümlenebilmesi gerekir. Böylelikle bireyin iki elini flüt tu eleri üzerinde kullanımı rahatlıkla ortaya çıkar. De ifre becerisi ile bireyin notasyonu do ru okuyarak flüt tu elerine aktarabilmesini, yorumlama becerisinde ise seslendirilen eseri bireyin hissederek ifadeli bir biçimde uygulayabilmesi sa lanmalıdır.

ki tür de ifre vardır; birincisi ilk defa ele alınan bir eseri yava , yava ve her notasını inceleyerek okumak; ikincisi eserin temposuna yakın bir hız belirlenerek eserin karakter ve anlatımına dikkat ederek notaları okumaktır (Fenmen, 1991).

Flüt e itiminde do ru bir duru pozisyonu için dengede durulmalı, vücut a rlı ı iki aya a e it olarak da ıtılmalı, bacaklar birbirine paralel olmalı, kollar vücuda fazla dayanmamalı, dirsekler vücuda do al bir uzaklıkta olmalıdır. Güzel bir ton olu turabilmek için a ızlık duda a yerle tirilirken do ru konumda olmasına özen gösterilmelidir. A ızlı ın alt duda ın sınırına yerle tirilmesi, üflerken dudakların gergin olmadan daha rahat ve gev ek bir pozisyonda olması, ö rencinin uzun ses çalı malarına önem vermesi ve kendisini dinlemesi gerekmektedir. Parmak tekni inde problem ya ayan ö rencilerin ayna kar ısında çalı maları, etüt ve eser çalı masına hemen ara vererek kolaydan zora do ru olan dizi çalı malarına ba lamaları gerekmektedir. Sa el ba parma ın fa perdesiyle paralel pozisyonda

olması ve flütün kuyruk kısmının sa el küçük parma ın rahat edece i ekilde ayarlanması parmakları rahat kullanabilmek açısından faydalı olacaktır. Nefes ve diyafram kullanımında problem ya ayan ö rencilerin sık sık nefes ve diyafram egzersizleri çalı ması ve uzun ses çalı maları yapması gerekmektedir. “Flütü tutma pozisyonunun insan vücudu için do al ve ideal bir pozisyon oldu unu söyleyemeyiz. Bu tutu ekli omuzlar, boyun ve kollar için hassas bir pozisyonudur. Bu nedenle, do ru açığı korumak, kasları gere inden fazla zorlamadan çalabilece imiz en sa lıklı pozisyonu bulmamızı sa lar” (Ekebakan, 2007; 54).

Flütte tekni in temeli do ru vücut pozisyonu, ellerin flütü do ru kavraması ve flütün do ru bir ekilde dengelenmesiyle rahat bir tutu pozisyonuna dayanır. Flütün a ırlı mı bilekler ve ön kollar ta ımalı, çene, sol el i aret parma ının bo umu, sa el ba parma ı ve sa el serçe parma ıyla çalgının dengede durması sa lanmalıdır. Böylece parmaklar daha rahat hareket edebilecek duruma gelir. Parmaklar yuvarlak, perdelere yakın ve gev ek olmalıdır. Tonun parlaklı ı ve matlı ıyla ilgili olarak üfleme pozisyonu ve hava basıncı arasında do rudan bir ili ki bulunmaktadır. Do ru üfleme pozisyonuna sahip olmak için dudaklar esnek ve serbest olmalı, gergin tutulmamalı ve kasılmamalıdır. Üst dudak alt duda a kıyasla önde durarak flüte aktarılacak hava akımı a a ıya do ru yönlendirilmelidir. Çenenin gev ek tutulmasıyla a ız bo lu unun geni letilmesi hava akımının do ru yönlendirilmesine yardımcı olacaktır. Bo azın açık tutulması sa lanmalıdır; böylelikle ci erlerden gelen havanın nefes borusundan a ıza aktarılması kolayla acaktır. Bunun için bo azın esniyormu ya da “Aa” diyormu gibi açık tutulması sa lanmalıdır.

Flüt çalarken kullanılan dil tekniklerin yanında ellerinde dil vuru larıyla koordineli olarak hareket etmesi gerekmektedir. Dil vuru uyla parmak hareketinin do ru orantılı hareket etmesi ve bu becerinin geliebilmesi için uygun etüt ve eserlerle çalı larak bu tekni in iyi bir seviyeye getirilmesi amaçlanmalıdır. Flüt da ırındaki tüm eserler bu becerinin geli tirilmesiyle seslendirilir. Yapılan çalı malarda bireyin duru pozisyonuna önem verilmeli, çalı manın ayna kar ısında alı kanlık haline gelinceye kadar vücut kontrol edilerek devam edilmesi gerekmektedir. Ayrıca flüt olabildi ince yere paralel tutulmalı, ba dik durmalı ve dikkatli bir çalı mayla bu beceriler peki tirilmelidir.

2.4. Flüt E itiminde Nefes ve Ton Geli tirme Tekni i

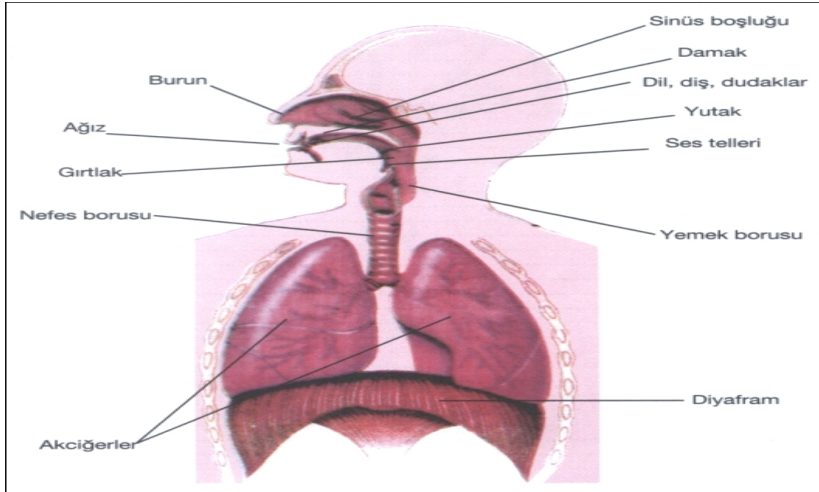
Güzel ve do ru ses üretimi için dikkat edilmesi gereken hususların en ba nda nefes gelmektedir. Nefes, çalcının en temel malzemesidir ve onu en iyi ekilde alıp kullanmayı bilmek ilk görevlerden biri olmalıdır. Flüt ö renmeye yeni ba layan bir birey için do ru ses çıkarmak ilk amaç olmalıdır. Bu amaca ula mak

uzun ses üfleme çalı malarıyla gerçekle mektedir. İlk adımda birey flütü el yordamıyla duda ma yerle tirip ses çıkarmaya çalı malıdır (Dural, 2007).

Nefes tekni ine büyük etkisi olan diyafram, gö üs bo lu unu karın bo lu undan ayıran yassı bir kاستır. Bir kubbe görünümünde olup geni lemesi dikey olan bu kas yapısı kasıldı nda, gö sün alt bölümüne, arkalara ve yanlara do ru geni leyerek ci erlere hava dolması için bo luk olu turur. Flüt çalmak için diyaframın 70-100 milimetre kadar geni lemesi gerekecektir. Bu da bilinçli, do ru ve düzenli bir çalı ma ile ortaya çıkar.

Diyafram nefesinin do ru kullanılması uzun çalı malar sonunda beceriye dönü türülebilir. Bu süreç, çalgısını yeni ö renmeye ba layan bireyler için sıkıcıdır. Bu çalı maların beceriye dönü mesi için sabır gerekmektedir. Bu nedenle nefes ba langıçta büyük bir problemdir. Fakat sabır, çaba ve zaman ile problemin boyutu azaltılabilmektedir (Dural, 2007).

“Gö üs kafesinin kullanımı söz konusu oldu unda flütistler ancılarla aynı yöntemi uygularlar. Nasıl ki kambur duran birinden büyük bir ses çıkmazsa aynı ekilde omuzları içe dönük, gö sü çukurla mı bir flütist de iyi bir ton elde edemez. Nefes alırken omuzları kaldırmak gırtlak ın sıkı masına, hırıltılı bir sesle çalmaya, ci erlerden gelen havayı do ru kontrol edememeye neden oldu undan yapılmaması gereken bir harekettir” (Turgay, 1993;5).

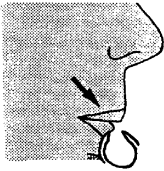

ekil-4: Flütte hava akımı (Meb, 2009;71)

Flüt sesi a ızlı a üflen en hava ile ba lamaktadır. Üflen en havanın bir kısmı flüt ün içine, di er bir kısmı ise dı arı çıkar. Flüt ün içine giren hava akımı flüt te titre ime yol açarak; dudak, çene, dil, damak, gırtlak ve diyaframın do ru kullanımıyla flüt ün alt seslerinden güçlü ve dolgun, üst seslerindense yumu ak bir ton elde edilmesini sa layacaktır. Flüt te ezgileri seslendirme esnasında nefes alma ihtiyacı çok daha fazladır. Bu durum bireyin ilk zamanlarda nefesinin çabuk tükenmesine neden olacaktır. Bunun önüne geçebilmek için flüt çalan bireyin ezgide uygun nefes yerlerine ve suslara dikkat etmesi, ayrıca diyafram deste ini iyi kullanması ve uzun nefes çalı malarına önem vermesi gerekmektedir.

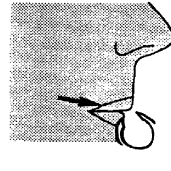
Flütten elde edilecek güçlü bir ton, dudaklarda esnekli in sa lanması, üflen en havanın flüt ün içine do ru yönlendirilmesi ve diyafram deste inin kullanılmasıyla ortaya çıkar. Üst seslerdeki yumu ak tonları olu turabilmek için a ız içinin daha geni tutularak dudak esnekli i ve diyafram deste inin sa lanması gerekmektedir. Alt çenenin hafif öne çıkarılması ve üflen en havanın flüt ün a ızlı ina dik ve biraz yukarıya aktarılmasıyla yumu ak tonları yakalamak daha kolay olacaktır. Bireyin istedi i tona ula ması için flüt ün a ızlı ina üflen en havanın açısına dikkat etmesi ve flüte aktarılan hava akımını yapılı n nefes ve diyafram çalı malarıyla bilinçli olarak beceriye dönü türülmesi gerekir. “Güçlü bir ton için küçük bir delikten hızlı bir hava akımının geçmesi gerekir. Yumu ak bir ton içinse üfleme deli i geni letilmeli ve hava akımı yava olmalıdır. Güçlü ve yumu ak tonları çalmaya ba larken tek bir ses üzerinde çalı mak daha yararlı olur” (Turgay, 1993;8).

ÖRNEK 1:

Kalın sesler için hava akımı flüt ün içine aşağı doğru yönelmelidir.

ÖRNEK 2:

Oklar üfleme deliğinde sesin oluştuğu köşeye doğru yöneltilmesi gereken hava akımını gösteriyor. Tiz sesler için üfleme açısı biraz yukarıya yönelmelidir.

ekil-5: Flüt te hava akımı

(Turgay 1993;5)

Flütün üç oktavlık ses aralı ı bulunmaktadır. Bu üç oktavlık ses aralı ı içerisinde sesin kapalı, mat ve zayıf bir ton olu turmaması için do ru bir üfleme pozisyonuna ve yeterli hava basıncına ihtiyaç vardır. Temiz ve parlak bir ton için seslere iyi odaklanarak hava akımının flüte aktarılması gerekir. Birinci oktav içerisinde do al bir ton yakalamak için dudakların çok sıkı olması, flütün a ızlı ının içeri veya dı arı çevrilmi olması, bo azın sıkılması, ba ı öne e erek üfleme çalı mak gibi hataları önlemek gerekecektir. Birinci oktav içerisinde yapılacak çalı malarda hava basıncını sa lamak ve nefes borusunu daraltmamak için bo azı sıkılmaya dikkat edilmesi gerekir. Do ru bir üfleme pozisyonu ve yeterli hava basıncı sa landı ında birinci oktav sesleri zorlanılmadan elde edilir.

Flütte ikinci oktav en rahat ses verilebilen aralıktır. Bu rahatlı ı korumak ve sesin çatlamasını engellemek amaçlandı ında, dudakları biraz daha rahat bırakarak hava akımını kolayla tırmak gerekecektir. “ İkinci oktav seslerini çalarken sesin her zaman yuvarlak ve pürüzsüz olmasına özen gösterilmelidir. Sesleri zorlamaktan kaçınılmalı ve her zaman flütün do al sesi korunmalıdır. Aksi halde sesin çatlaması gibi bir problem ile kar ıla ılabilir. Bu noktada üst duda ı gev ek ve dudakların kö elerini serbest bırakmayı unutmamak gerekir” (Turgay, 2002;25).

Flütün üçüncü oktav seslerinde do al ve parlak bir ton elde edebilmek için do ru hava basıncı sa lanmalı, zayıf ve güçsüz bir tondan kaçınılmalıdır. Birinci ve ikinci oktav sesleri üzerinde yapılan çalı malarda tam neticeye ula ılmalı ve daha sonra üçüncü oktav sesleri üzerinde çalı malar yapılmalıdır. “Üçüncü oktav sesleri, birinci ve ikinci oktav seslerine göre daha riskli oldu u için önce yapılan çalı malarda tam neticeye varmak çok önemlidir. Üçüncü oktav seslerinden farklı renk elde edebilmek di er oktavlara göre çok daha güçtür” (Turgay, 2002;29).

Flütte karın kasları ve diyaframın do ru kullanımı, hava basıncının artırılması, dudak, a ız ve bo azın sıkılmaması ve a ız bo lu unun geni letilmesiyle aralıklar ve melodik pasajlarda flütün do al sesleri korunacak, ayrıca üfleme pozisyonunun geli imi, nüans ve ton anlayı ının bütünle mesi sa lanmı olacaktır.

2.5. Bireysel Çalı ma Süreci ve Hedeflenen Davranı lar

“Müzik ö retim tekniklerinin ö renilmesi ve alan uygulamaları ile yeti en müzik e itimcileri ö rencilerin bili sel, duygusal ve devini sel alanlardaki geli melerini sa layan uygulayıcılardır” (Dündar, 2003;57). MEB ‘nın 2006 yayınlı kitapçısı ında (2006;2) (Uçan,1988) durumu öyle vurgulamı tır; Müzik e itimcisi ve ö renciler arasında çalgı kullanılarak sa lanan müziksel ileti im, ö rencide istenilen

davranı ların ya da davranı de i ikliklerinin olu turulabilmesini önemli ölçüde etkilemektedir.

Müzikte yetenekli olmak, çabuk ö renebilme ve hızlı uygulamaya geçmek çok önemli bir özellik olmasına ra men tek ba ına bir ey ifade etmez. Bireylerin kendilerine ait olan zamanlarını en etkili ve verimli bir ekilde de erlendirmeleri gerekmektedir. Dersin ö retmeni tarafından belirlenecek bir programla bireyin her gün bireysel çalı ma yapması gerekmektedir. Bu çalı malarda ö renilen teknik konuların peki tirilmesine, alı tırmalara, etütlere, ilk bakı ta nota okumaya, nefes ve diyaframı geli tirecek egzersizler yapmaya önem verilmelidir. “Çalgı ö retiminde süreklilik ilkesi ö rencinin derslere tam devamını ve her gün programlı olarak bireysel çalı ma yapmasını gerektirmektedir. Bu nedenle her gün belirli bir çalı ma süresi ayrılmalı ve ona uyulmaya çalı ılmalıdır. Çalı maya ba lamadan önce çalı ma süresinin akıllıca planlanması çok önemlidir. Günlük çalı mada teknik konulara, alı tırma, etütler ve yapıtlar ile eskiden çalı ılan parçaların tekrarına ve de ifreye yer verilmelidir” (Çimen, 1994;137).

Bireysel çalı ma sürecinde hedeflenen davranı ları elde edebilmek için bireyin zihin gücünün tam katılımı sa lanmalıdır. Aklın ba ka bir yerde olması yapılan çalı mada uygulanan hataların peki tirilmesine ve bu hataların alı kanlık haline gelmesine sebep olabilir. Bu da harcanan zamanın ve verilen eme in bo a gitmesine yol açar. Bu yüzden çalı ma süreci içerisinde olan bireyin zihinsel durumu büyük önem ta ımaktadır. “Ço u ö renci çalı rken, parmakları ve elleri ile alı ık bir ekilde hareketleri yapmasına kar ın, akılları ba ka yerededir. Böyle bir çalı mada kontrolden yoksun oldu u için bo a gitmekte olan zaman ve emek vardır. Sadece zaman ve emek de il bir de zararı vardır. Çünkü akıl olaya karı madı ı için, yapılan hatalar varsa onlarda tekrarlanarak peki tirilmektedir. Zamanla hatalı sesler kula a etki etmez. Bu hatalar benimsenmi olur. Bu tür bir çalı ma ekli, yani akıl ve kula ın i ba ında olmadı ı zaman yapılan uygulama artık bir alı kanlık haline gelirse tekrar akılı ve kula ı kontrol eder duruma getirmek çok fazla efor gerektirecektir” (Büyükaksoy, 1997;62).

Flüte yeni ba layan ö renci bu çalgıyla ilk tanı masında zorluklar ve güçlükler ile kar ıla abilir. Bu durumda bireyin cesaretini yitirmesine izin verilmemeli ve can sıkıcı çalı malarla usandırılmamalı, kırıcı ve kötü ele tirilerden uzak durarak olu an ya da olu acak problemlerin önlemleri alınmalı ve çözüm yolları bulunmalıdır. E itimcinin verece i güzel örnekler sayesinde ö renci durumu daha iyi algılayacaktır.

2.6. Flütte Dil Teknikleri

Flüt çalgısında kullanılan birçok üfleme tekni i bulunmaktadır. Flütte; temel dil vurma tekni i, legato, staccato, vibrato, kesik ve vurgulu (aksanlı) çalma, tek dil, çift dil ve üç dil gibi pek çok nefes, dil ve ifadelendirme teknikleri kullanılır.

2.6.1. Tek Dil Tekni i

Tek dil tekni inde iki nota dilin bir hareketiyle birbirinden ayrılır. Bu dil hareketi pek çok de i ik biçimlerde gerekli görülen durumlarda uygulanabilir. Tek dil hareketinde her ton özellikle çalı lmalıdır. Dil ucu “tu-tü, du-dü” hecesi söylerken gırtlaktan itilir, hafif vurulur ve çabuk bir ekilde geri çekilir. Tek dil hareketi sadece yava pasajlarda uygulanır (Prill).

2.6.2. Çift Dil Tekni i

Hızlı pasajlarda tek dil tekni inin yetersiz kalmasıyla çift dil tekni ine gerek duyulur. Çift dil tekni i ö retiminde “tu-ku, tü-kü, du-gu, düğü” hecelerinin kullanılması gerekir. Bu telaffuzun zorlu u iki dil hareketinin e it olmasından kaynaklanmaktadır. Bu çalı mada ikinci hecenin bo bir ses gibi duyulmaması için ikinci notaya daha kuvvetli bir vurgu yapılması ve çalı malarda temponun yava yava arttırılarak tekni in peki tirilmesi amaçlanmalıdır.

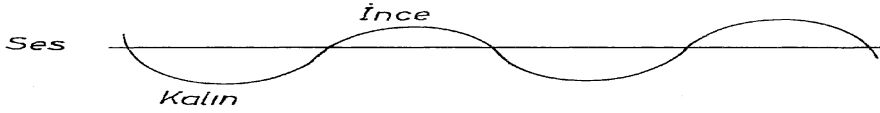
Ö renci bu telaffuzun uygulamasını ton ve telaffuzda aynı niteli i elde edene kadar, bu iki dil hareketinin e itli ini sürekli aklında tutarak yapmalıdır. Çift dilin genellikle çok hızlı nota artı nda kullanılması gerekiyorsa da, ba langıçta yava uygulanması daha yararlı olacaktır. Böylelikle ö renci kuvveti ve açıklı ı ikinci notaya verir. Ayrıca dilde büyük bir kolaylık elde eder ve tek dil ile çift dilde uygun olan parçaları kolaylıkla çalabilir. Unutulmamalıdır ki bu telaffuz hızlı yapıldı nda dinleyenlere tek dil izlenimi vermelidir (Taffanel and Gaubert,1923).

2.6.3. Üç Dil Tekni i

Üçlü ritimlerde tek dil ve çift dil tekni inin yetersiz kalmasıyla üç dil tekni i kullanımı ortaya çıkar. “Tu-ku-tu, tü-kü-tü, du-gu-du, dü-gü-dü” hecelerinin telaffuzu ile hızlı üçlemeler yapılarak olu an bu teknik dilin itme, çekme ve tekrar itme eklindeki üç hareketiyle kullanılır. Bu üçlemenin ikinci hecesine yapılacak vurgulamayla kopukluk ortadan kaldırılmalı, tempo derece derece arttırılarak iyi bir uyum içerisinde bütünlük sa lanmalıdır.

2.6.4. Vibrato

Vibrato, uzun bir sesin dar bir alan içerisinde kalından inceye, inceden kalına dalgalandırılmasıdır.

ekil-6: Sesin dalgalanması

(Akıncı 1994;13)

Vibrato, sesin frekans ve iddetinde periyodik de i iklikler yapmak demektir. Eskiden vibratonun kayna mın solunum kasları oldu u dü ünüldü. Uzun zamandır bilim adamları için bir bilmece olan vibratonun gırtlakla ilgili oldu u artık biliniyor. Vibrato beyin sapında ya da beyin sapı üzerindeki di er merkezlerde fizyolojik bir tremorun (titre im) sonucu olabilir. Vibrato yapabilmek için mükemmel bir kas uyumu gerekir. Vibrato amplitüd söz konusu oldu unda $\frac{1}{4}$ ile $\frac{3}{4}$ tonlar arasındaki vibrato normaldir. $\frac{1}{4}$ tonun altında ses mat, sert ve kötüdür. 1 tonun üstündeki vibratoda ise sesin sallanmasından söz edilebilir (Ömür, 2001).

Vibrato 16. yüzyıldan itibaren uzun sesleri süslemek amacıyla kullanılmaya başlandı. Ünlü flüt virtüözü Quantz flütte üç de i ik yoldan vibrato yapılabilece ini ileri sürmü tür.

1.Hava basıncını diyafram yardımıyla güçlendirip, azaltma yoluyla yapılan vibrato.

2. Açık olan perdeleri parmaklarla kapayıp açarak sesin incelik kalınlı masıyla yapılan vibrato.

3. Gırtlaktan sesi de i tirerek “Hi” hecesi kullanımıyla yapılan vibrato.

Günümüzde en iyi ve do al olan vibrato diyafram vibratosudur. Flütte vibrato yakla ık olarak saniyede 4 ile 7 titre im arasında gerçekleşmektedir; ancak müzi in temposuna göre sıkla ması veya yava laması müzikal ifade ve yorum açısından gereklidir. Genel olarak vibrato flütçünün kendi içinde hissetmesi gereken bir olgudur. Her flütçünün kendine özgü bir vibrato tekni i vardır. Flütte en do al vibrato diyaframdan alınan nefes ile oluşur (Akıncı, 1994).

Flüte yeni başlayan bir öğrenciye, ilk aşamada vibratolu ses üfletilmemelidir. Daha sonraki aşamalarda güzel bir ton sağlamak amacıyla uzun sesler üzerinde vibrato çalışmalarına yer verilmelidir. Vibratolu ses üflerken dudak ve boğaz kesinlikle sıkılmamalı, vibrato tümüyle diyaframdan gelen hava ile doğal bir şekilde oluşturulmalıdır. Böylece belirli bir süre sonra vibrato tonun bir parçası haline gelecektir.

Örnek 7: Legato ve Staccato

(Taffanel and Gaubert, 1923; 39,40)

Örnek 8: Tek Dil Tekniğine Örnek

(Taffanel and Gaubert, 1923; 14)

Çift Dil

dü gü dü gü
(d) (g)

d g d g d g d g
g d g d g d g d

d g d g d g d g
g d g d g d g d

d g d g d g d g
g d g d g d g d

d g d g d g d g
g d g d g d g d

te-ke-te
tü-kü-tü
de-ge-de
dü-gü-dü

Üçlü Dil

3 3
d g d d g d
g d g d g d

3 3
d g d d g d
g d g d g d

3 3
d g d d g d
g d g d g d

te-ke-te
tü-kü-tü
de-ge-de
dü-gü-dü

ekil -9: Çift Dil ve Üç Dil Tekni ine Örnek

(Tatu, 2006; 38-39)

2.7. Flüt Da arının ncelenmesi

Flüt çalmanın temelini diyafram ve nefes, duru ve tutu pozisyonları, dudak ve dil teknikleri olu turmaktadır. Ö renciye verilecek olan egzersiz, etüt ve eserlerle bu tekniklerin geli tirilmesi sa lanmalıdır.

Ö renciye ö retilmesi gereken majör, minör ve makamsal diziler flüt ö retimi kapsamında önemli yer tutmaktadır. Ö rencinin farklı ton ve makamlarda etüt ve eserleri çalabilmesi için dizi çalı malarının mutlaka uygulanması gerekmektedir. Ö rencinin becerisi ve seviyesi göz önünde tutularak on iki ton ve makamsal diziler kolaydan zora do ru çalı lmalı ve son a amada kromatik dizi ö retimiyle ö renme alanı tamamlanmalıdır. Ö rencinin flüt ya antısını geli tirme sürecinde kazandırılan bilgi ve beceriler flüt için hazırlanmı kitaplarla desteklenerek bireyin flüt e itimi açısından sınıf düzeyine uygun seviyeye getirilmesi amaçlanmalıdır. Flüt e itiminin uygulanması a masında ö renciye çaldırılacak etüt, eser ve teknik egzersizlerin seviyeye uygun olarak dü ünülmesi gerekir. Flüt literatürünün çok geni olması nedeniyle e itimcilerin birçok seçene i bulunmaktadır. Köhler, Gariboldi, Marcel Meyse, Emil Prill, Taffanel Gaubert, Altes gibi birçok egzersiz kitabı flüt e itimi içerisinde kullanılabilirler ders kitaplarından bazılarıdır.

Barok dönemi, Klasik dönem ve Romantik dönem bestecilerine önem verilmeli ve ö renci seviyesine uygun eserler seçilerek programlı olarak uygulanmalıdır. Ayrıca Ça da Türk Flüt Müzi i Da arcı ı da incelenerek eserlerin seviyeye uygun ekilde uygulanması flüt e itimi açısından flüt e itim müzi inin zenginle mesini sa layıp, farklı bir boyut kazandıracaktır.

3. Sonuç ve Öneriler

3.1. Sonuç

Flüt e itiminde hedeflenen amaçlara ula mak için ö rencinin kendine ait olan zamanını iyi de erlendirmesi, zihinsel ve ruhsal yönden çalgı çalmaya istekli olması ve e itimci tarafından önerilen yöntemleri özen göstererek uygulaması gerekmektedir. Flüt ö rencisinin parmakları, dil, dudak, solunum yolları, omuz, dirsek vb. gibi fiziksel problemlerinin bulunmaması göz önünde bulundurulmalıdır. E itimcinin ö renciyi iyi motive ederek çalgıyı sevdirmesi ve seviyesine uygun olarak verece i etüt ve eserlerle çalgıyı ileri bir düzeye ta ımasını sa laması amaçlanmalı; dil, parmak, dudak egzersizleri, diyafram çalı maları, do ru duru ve do ru tutu gibi temel konulara dikkat edilmelidir. Flütte legato, staccato, vibrato, tek dil, çift dil, üç dilde üçleme vb. teknik konulara önem verilmeli, on iki ton

makamsal dizi ve kromatik dizi çalı maları uygulanarak ö rencinin flüt ya antısı ileri bir seviyeye getirilmelidir.

Flütte güzel ve do ru ses üretiminin sa lanması için diyafram nefesine önem verilmeli, temiz ve parlak bir ton olu turmak amacıyla iyi odaklanmı hava akımı ve uzun ses çalı malarına özen gösterilmelidir. Birinci, ikinci, üçüncü oktav sesleri, legato, staccato, vibrato, tek dil, çift dil, üç dilde üçleme gibi üfleme teknikleri sabırlı bir ekilde çalı lmalı, on iki ton, makamsal dizi ve kromatik dizi çalı maları derslerde uygulanarak ö rencinin flüt ya antısı ileri bir seviyeye getirilmelidir. Flüt ö rencisinin ö renci seviyesi göz önünde tutularak flüt için hazırlanan nefes, diyafram, parmak hızı ve teknik üflemleri geli tirecek etüt ve eserler özenle seçilerek çalı lmalıdır.

Flüt e itimi alan bireyin sistemli, düzenli ve bilinçli çalı lması ayrıca günlük egzersiz programı uygulamaları, e itimcilerin ö renciye iyi bir model olması ve ö rencilerin iyi motivasyon edilmesi gerekmektedir. Flütte temel beceriler ve üfleme tekniklerinin bireye kazandırılmasıyla bireyin flüt ya antısı ileri bir seviyeye getirilip müzikal geli imini arttırmak amaçlanmalıdır.

3.2. Öneriler;

1. E itimcilerin daha sa lıklı bir yol izlemeleri için geçerlili i kanıtlanmı yeni yöntemleri takip etmeleri, yeniliklere açık olmaları ve bu konuda daha özenli davranmaları ö renci ba arısının artmasına yardımcı olacaktır.

2. Ö rencilere çalgılarında ö renmeleri gereken temel teknik ve davranı ların kazandırılmasına özen gösterilerek bu davranı ların tam olarak kavratılması ö rencilerin flüt performanslarının daha verimli ve ba arılı olması bakımından etkili olacaktır.

3. Ö rencilerin sorunlarını görmezden gelmeden zamanında önlemler alınması, çalgı çalma becerilerine ba lı olarak eksikliklerinin ve yetersizliklerinin ara tırılması, yanlı ların üzerinde durularak erken müdahale edilmesi ö rencinin flüt performansını ilerletmesi açısından etkili olacaktır.

4. Flüt e itimcileri ö rencilerin fiziksel, ki isel ve bedensel özelliklerini dü ünerek her ö renciyi farklı bir birey olarak görüp tek tip e itim yerine tutarlı, geli tirici ve anlayı lı yakla ımlar sergilemelidir.

5. E itimcilerin ö renciler için örnek bir model olması, onların motivasyonlarını üst seviyede tutarak kendilerini devamlı geli tirmelerini ve bunun

için çaba göstermelerini sa laması, günlük egzersiz programları uygulaması ö rencilerin çalgısında ilerlemesi açısından etkili olacaktır.

6. Ö rencilerin, bireysel çalgı düzeylerini geli tirmeye yönelik sistemli, düzenli ve bilinçli çalı malar yapması gelecekte mesle ini daha sa lıklı icra edebilmelerini sa layacaktır.

7. Bireysel çalgı flüt e itiminde flüt çalma tekniklerinin verimini arttırmak, ö rencilerin sa lıklı ve bilinçli ilerlemelerini sa lamak için dünya literatüründeki kaynaklardan mümkün oldu unca faydalanılması flüt e itimi açısından etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

AKINCI, Ç LER. "Yan Flüt Tekni i ve Flüt Da arının ncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, zmir, (1994).

AKKU , RAMAZAN. "AGSL'nden Mezun Olan Ö rencilerin Ö renci Giri Davranı larının Çalgı E itimi Bakımından De erlendirilmesi", Birinci Ulusal AGSL Müzik Bölümleri Sempozyumu, Bursa, (1996).

BÜYÜKAKSOY, FER DUN. Keman Ö retiminde lkeler ve Yöntemler, Armoni Ltd. Ankara, (1997).

Ç MEN, GÜL. Gazi E itim Fakültesi Dergisi, Sayfa 138, Ankara, (1994).

DURAL, TU ÇE. "Yan Flüt E itiminde Diyafram Nefesinin Önemi ve Diyafram Nefesinin Türkiye'de Müzik Ö retmeni Yeti tiren Kurumlardaki Yan Flüt Dersi Ö retim Programlarındaki Yeri", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, E itim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, (2007).

DÜNDAR, MEHL KA. Müzik Ö retmeni Yeti tirmede Alanda E itim. Gazi Üniversitesi Gazi E itim Fakültesi Dergisi, (2003).

EKEBALKAN, SEZ N. "Flüt E itiminde Çalı ma Yöntemlerinin Teknik ve Pedagojik Açıda ncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Ana Sanat Dalı, zmir, (2007).

FENMEN, M THAT. "Müzikçinin El Kitabı", Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, (1991).

GENÇEL, ÖZGE. “Müzik Öğretmeni Yeti Tiren Kurumlarda Flüt Öğretimi Sürecinde Karşılaşılan Bedensel Rahatsızlıklar ve Öğrenci Barınmasına Etkileri” Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Öğretimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretimi Bilim Dalı. Bursa, (2005).

L K, AYDIN. “Açık Üfleli Çalgılar Üzerine”, Birinci Ulusal Öğretim Sempozyumu, Marmara Üniversitesi, İstanbul, (1986).

L K, AYDIN. “Flüt Öğretimi”, Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış El Kitabı, (1990).

MEB. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, “Türk ve Batı Müziği Çalgıları Dersi (Flüt) Öğretim Programı (9. , 10. , 11. ve 12. Sınıflar), (2006).

MEB. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, “Müzik İlköğretim 6-7-8 Öğretmen Kılavuz Kitabı”, Devlet Kitapları, Üçüncü Baskı, Saray Matbaacılık, Ankara, (2009).

ÖMÜR, MEHMET. “Sesin Peşinde”, Pan Yayıncılık, İstanbul, (2001).

PAUL TAFFENEL and PHILIPPE GAUBERT, (Paris: Alphonse Leduc) “Methode Complete de la Flute.” (1923).

PRILL, EMILL. “Schule Für Böhmflöte”, Zimmermann-Frankfurt, (yy.).

SOLUM, JOHN. “The Early Flute”, Clarendon Press, Oxford, (1992).

ENSOY, AYSUN. “Yan Flütün Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, (1997).

TANRIVERDİ, AYFER. “Güzel Sanatlar Liselerinin Müzik Bölümlerinde Uygulanan Çalgı Öğretimi ve Viyolanın Çalgı Öğretimi Çerçevesindeki Yeri” Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi.16.Trabzon: Selva Yayıncılık, (1997).

TATU, GÜL EN. Flüt Metodu: Pan Yayıncılık, İstanbul, (2006).

TURGAY, HAL T. “Ton Geliştirme Teknikleri (Flüt)”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, (1993).

TURGAY, HAL T. “Flüt Öğretimi Açısından Nüans Problemlerinin Çözümünde Teknik Boyutun Kavranmasının Önemi”, Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul, (2002).

UÇAN, ALİ. Müzik Öğretimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, (1997).